

Karaim Singh v. Hardyal Singh and others i(A. S. Bains, J.)

ਇਹ ਨਿਯਮ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਵੀ ਰੋਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 58(2)(ਈ) ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਮੇਰੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮ 4 ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਧਾਨ, ਜੋ ਕਿ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤਿ-ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 59 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਿਯਮ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 11-ਏ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਧਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਿਯਮ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 4 ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਧਾਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਪਗਨਡ ਆਰਡਰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸਲਈ, ਇਪਗਨਡ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਖੁਦ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀ. ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

(6) ਉੱਪਰ ਦਰਜ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰਸਮੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੇ, ਜੇਕਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਇੱਛਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਐਨ.ਕੇ.ਐਸ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਲਜ਼ੇਬਾ

ਏ.ਐਸ.ਬੈਂਸ ਜੇ.

ਕਰਮ ਸਿੰਘ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਜਵਾਬਦੇਹ।

1979 ਦਾ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਨੰਬਰ 623

8 ਅਗਸਤ 1979।

ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ (1974 ਦਾ II)— ਧਾਰਾ 46, 129, 132 ਅਤੇ 482— ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ (1860 ਦਾ XLV)— ਧਾਰਾ 141— ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ- ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਭੜਕਾਹਟ ਦੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਥਾ— ਧਾਰਾ 129 ਦੀਆਂ ਪੂਰਵ-ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਜਾਂ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ— ਧਾਰਾ 132 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ— ਕੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ— ਸ਼ਿਕਾਇਤ—ਕੀ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ— 'ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ' ਅਤੇ 'ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ'—ਭਾਵ ਦੇ

<

Karaim Singh v. Hardayal Singh and others i(A. S. Bains, J.)

ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਧਾਰਾ 129, 130 ਜਾਂ 131 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ I ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਜਿਥੇ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਦਾ ਲਾਭ ਲੈ ਸਕੇ, ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਧਾਰਾ 129, 130 ਜਾਂ 131 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ। ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 129 ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਾਂ, ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ, ਜਾਂ ਪੰਜ ਜਾਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਕੱਠ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੰਗ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਖਿੰਡਾਉਣਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਜਿਹੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਖਿੰਡ-ਪੁੰਡ ਜਾਣ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੋਈ ਅਸੈਂਬਲੀ ਛੇੜ-ਛਾੜ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜਾਂ ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਬਗ਼ੈਰ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਨਾ ਖਿੰਡਾਉਣ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ ਸੰਕਲਪ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ, ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 129 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਜਿਹੀ ਸਭਾ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਖਿੰਡਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਨੂੰ ਖਿੰਡਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਮੈਂਬਰ। ਜੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਖਿੰਡਾਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਤਿੰਨ ਪੂਰਵ-ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਹਿੰਸਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪੰਜ ਜਾਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੰਗ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ, ਅਜਿਹੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਨੂੰ ਖਿੰਡਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੀਸਰਾ, ਅਜਿਹੇ ਅਸੈਂਬਲੀ ਨੂੰ ਖਿੰਡਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਜਿਹੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਨਹੀਂ ਖਿੱਲਰਦੀ। ਜੇਕਰ ਇਹਨਾਂ ਪੂਰਵ-ਲੋੜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਕਿੱਥੇ; 3 ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭੜਕਾਹਟ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਜਥੇ 'ਤੇ ਅਨੁਵਾਹ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕੀਤੀ, ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

(ਪਾਰਾ 5, 6 ਅਤੇ 8)

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 141 ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪੰਜ ਜਾਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਵਸਤੂ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਇੱਕ ਸਭਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਸੰਸਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੀ ਕਨੂੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ; ਜਾਂ ਕੋਈ ਸ਼ਰਾਰਤ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨਾ;

ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਜਾਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਨਿੱਖੜਵੇਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਦਿਖਾ ਕੇ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ ਜਾਂ ਭੋਗ, ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਾਂ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਜੋ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

(Para 6).

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਾਬਤਾ ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 46 ਦੀ ਇੱਕ ਰੀਡਿੰਗ, ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਛੂਹੇਗਾ ਜਾਂ ਸੀਮਤ ਕਰੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਾਰੇ ਸਾਧਨ ਵਰਤ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ) ਅਜਿਹੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੌਤ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। (ਪਰਾ ੬)।

397 ਅਤੇ 401, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸ਼੍ਰੀ ਐਚ.ਐਲ ਗਰਗ, ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਰੂਪਨਗਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮਿਤੀ. 29 ਨਵੰਬਰ, 1978, ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਨਯੋਗ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ., ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ.ਸੀ. ਸਿੰਗਲ, ਵਧੀਕ ਚੀਫ਼ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਰੂਪਨਗਰ, ਮਿਤੀ 19 ਜੁਲਾਈ, 1976 ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ, ਸੀ .

ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਲਈ ਐਮ.ਐਲ ਨੰਦਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ।

ਨਿਰਣਾ

ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਜੇ.

(1) ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਨੰਬਰ 623 ਅਤੇ 1979 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਨੰਬਰ ਆਈ.ਆਰ. (ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ) ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੋਧਾਂ ਉਸੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਮਿਤੀ 29 ਨਵੰਬਰ, 1978 ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਰੂਪਨਗਰ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 482, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਡਯੂਰ ਕੋਡ, ਮਿਤੀ 19 ਜੁਲਾਈ, 1976 ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ।

(2) ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਕਤ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦਾ ਵੀ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਵਾਲੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾਂਹ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

b.aram bmgm v. hardayal oingn and others (A. S. Bains, J.)

(3) ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ; -

(ਹ ਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ (ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ) ਨੇ ਜੂਨ, 1912 ਨੂੰ 10 ਦੋਸ਼ੀ-ਜਵਾਬਦਾਰਾਂ, ਦੋ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ JUZ, JU/, 22b. 224, 148, 149, 192 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195, - ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਦੰਗੇ ਕਰਨ ਅਤੇ 9 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਬਣਾ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 21 ਦੇ ਕਰੀਬ ਆਪਣੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਇਕ ਜਥਾ ਬਣਾਇਆ। ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 19 ਜਨਵਰੀ, 1972 ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਛੋੜਾ ਵਾਪਸ ਪਰਤਿਆ। ਸਰਦੀ ਦਾ ਮੌਸਮ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜਥੇ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਰਜਾਈਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ, ਮਹੰਤ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਕਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਸਨ, ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 4/5 ਰਜਾਈ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ। ਰਜਾਈ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਥੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ। 20 ਜਨਵਰੀ 1972 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 7 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਜਥਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਛੋੜਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਭਾਖੜਾ ਨਹਿਰ ਦਾ ਪੁਲ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਮਲਿਕਪੁਰ ਦੀ ਹੱਦ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਉਲਟੇ ਪਾਸਿਓਂ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਇੱਕ ਪੁਲੀਸ ਪਾਰਟੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਨੇ ਜਥੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਅੱਗੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਸੰਤ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਜਥੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਵਿਚਕਾਰ ਝੜਪ ਹੋ ਗਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਤ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਥਾ ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਦਾ ਬਾਰਟ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ, ਉਪਰੋਕਤ ਭਰੋਸੇ 'ਤੇ ਦੁਪਹਿਰ 1-10 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਜਥਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੈਦਾ ਬਾਰਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਭੱਠਾ ਸਾਹਿਬ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਦਾ ਬਰਤ ਦੇ ਬਾਹਰ ਬਰਸਾਤੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਿਕਾਸ ਲਈ ਨਾਲਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਥੇ ਦੇ ਅਠਾਰਾਂ ਜਣੇ ਉਸ ਨਾਲੇ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। 'ਇਕ ਰੂਪ ਸਿੰਘ ਡਰੇਨ 'ਚ ਹੀ ਡੁੱਬਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਦਕਿ ਬਾਕੀ 5 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਅਜੇ ਡਰੇਨ ਪਾਰ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭੜਕਾਹਟ ਦੇ ਜਥੇ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੰਤ ਚੰਨਣ

ਸਿੰਘ, ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ, ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜੱਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਕੁਹਾੜੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜਦਕਿ ਜੇ.ਮੀਰਮਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵਜ੍ਹਾ ਅਤੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਥੇ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਰੋਪੜ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਵਾ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦਾ ਮੈਡੀਕਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਤਹਿਤ ਝੂਠਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਖਿਲਾਫ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਇਨਕੁਆਇਰੀਜ਼ ਐਕਟ, 1952 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਆਰ.ਐਸ. ਨਰੂਲਾ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਦੋਂ ਸਨ) ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 19 ਜੂਨ, 1972 ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਫ਼ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 203, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇਹ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਵੀ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅੱਗੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ (ਕੇ. ਮੁਦਈ) ਨੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਰੂਪਨਗਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ 2 ਅਗਸਤ, 1975 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਵਜੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਵਧੀਕ ਚੀਫ਼ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਰੂਪਨਗਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜੋੜਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। 17 ਨਵੰਬਰ, 1975 ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਬੂਤਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਸੱਤ ਦੋਸ਼ੀ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ, ਅਰਥਾਤ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆੜ੍ਹਤ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਧਾਰਾ 197, ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੰਬਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਪੰਜ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਰੂਲਜ਼, 1934 ਦੇ ਨਿਯਮ 16.38 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਧੀਕ ਚੀਫ਼ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਰੂਪਨਗਰ, ਨੇ ਮਿਤੀ 19 ਜੁਲਾਈ, 1976 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਡੀ.ਐਸ.ਪੀਜ਼ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਦਰਖਾਸਤ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 197, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਲਈ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ। ਬਾਕੀ ਪੰਜ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਹਾਲਾਂਕਿ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਕਤ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਪੰਜ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਰੂਪਨਗਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।

Karaim Singh v. Hardyal Singh and others i(A. S. Bains, J.)

(5) ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਰੂਪਨਗਰ, ਨੇ 29 ਨਵੰਬਰ, 1978 ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 132, ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਦੇ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸਵਾਲ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 132, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ (ਜਿਸਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੋਡ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹਨ। ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ: -

“132(1) ਧਾਰਾ 129, ਧਾਰਾ 130 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 131 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਕਟ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਸਿਵਾਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ -

- (a) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਮੈਂਬਰ ਹੈ;
- (b) ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ।

* * * * *

ਇਸ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਧਾਰਾ 129, 130 ਜਾਂ 131 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ। ਜਾਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲਾਂ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਦਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਣ, ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਧਾਰਾ 129, 130 ਜਾਂ 131 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 129 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਇਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲਾਂ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 129 ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ: -

“129. (1) ਕੋਈ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ, ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ,

ਕੋਈ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ, ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਪੰਜ ਜਾਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਖਿੰਡਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਕੰਨ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕਸਾਰਤਾ ਨਾਲ ਖਿੰਡਾਉਣ।

- (2) ਜੇਕਰ, ਅਜਿਹਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ, ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਭਾ ਖਿੰਡ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੀ, ਜਾਂ ਜੇ, ਬਿਨਾਂ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚਲਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖਿੰਡਾਉਣ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ ਇਰਾਦਾ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ, ਉਪ-ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਕੋਈ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ। ਸੈਕਸ਼ਨ (1), ਅਜਿਹੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਖਿੰਡਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਨੂੰ ਖਿੰਡਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਰਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਤੇ, ਜੇ ਜ਼ਰੂਰੀ, ਅਜਿਹੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਖਿੰਡਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ, ਜੋ ਇਸਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੇ ਹਨ।"

ਇਸ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਥਾਣੇ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪੰਜ ਜਾਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਭਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਖਿੰਡਾਉਣਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਜਿਹੀ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਖਿੰਡ ਜਾਣ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਖਿੰਡ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੀ ਜਾਂ, ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਬਿਨਾਂ, ਜੇ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖਿੰਡਾਉਣ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ ਇਰਾਦਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 129 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਖਿੰਡਾਉਣ ਲਈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਨੂੰ ਖਿੰਡਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਮੈਂਬਰ। ਜੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਅਤੇ ਕੈਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਖਿੰਡਾਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਸਭਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੇ ਹਨ।

(6) ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਪੂਰਵ-ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਹਿੰਸਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪੰਜ ਜਾਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੰਗ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਅਜਿਹੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਨੂੰ ਖਿੰਡਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੀਜਾ, ਅਜਿਹੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਖਿੰਡਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਜਿਹੀ ਸਭਾ ਨਹੀਂ ਖਿੱਲਰਦੀ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

ਪੂਰਵ-ਲੋੜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ। ਵਿਦਵਤਾ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਤੱਥ ਮੰਨੇ ਹਨ ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪ੍ਰਾਈਮਾ ਜੇਡ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਹਦੂਦ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੇ ਹੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭੜਕਾਹਟ ਦੇ ਜਥੇ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਭਰੋਸੇ 'ਤੇ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਦੂਦ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ | ਇਸ ਭਰੋਸੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜਥੇ ਦੇ ਲੋਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਹ ਬਾਹਰ ਆਏ ਤਾਂ ਰੇਹੜੀ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਅਨੁਵਾਹ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ 576 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ 2/3 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਹਸਪਤਾਲ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ। ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 141 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: -

“141. ਪੰਜ ਜਾਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਅਸੈਂਬਲੀ ਨੂੰ "ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਸੈਂਬਲੀ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਸ ਸਭਾ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ-

ਪਹਿਲਾਂ। - ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਸੰਸਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣਾ, ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ; ਜਾਂ

ਦੂਜਾ। - ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ; ਜਾਂ
ਤੀਜਾ। -ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਰਾਰਤ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਉਲੰਘਣਾ, ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ; ਜਾਂ

ਚੌਥਾ। - ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ, ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਜਾਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਨਿੱਖੜਵੇਂ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਆਨੰਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਨਾ। ਜਿਸ ਦੇ ਉਹ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਾਂ ਭੋਗ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ; ਜਾਂ

ਪੰਜਵਾਂ। - ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਜੋ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ, ਜਾਂ ਉਹ ਕੰਮ ਛੱਡਣਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪੰਜ ਜਾਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਸੰਸਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਉਣ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਵਸਤੂ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ; ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ; ਜਾਂ ਕੋਈ ਸ਼ਰਾਰਤ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨਾ; ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਜਾਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਹੋਰ

Karaim Singh v. Hardayal Singh and others i(A. S. Bains, J.)

ਅਨਿੱਖੜਵੇਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਦਿਖਾ ਕੇ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ ਜਾਂ ਭੋਗ, ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਾਂ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਜੋ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿਚਲੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਖਿਆ ਹੈ, ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੇੜੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਏ ਜਥੇ ਨੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਥੇ ਨੇ ਰਾਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਛੋੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਠੰਡੀ ਰਾਤ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਰਜਾਈ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਸਵੇਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨਾਲ ਕੁਝ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਿਵਾਏ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਜਥਾ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਿਆ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਸਨ ਤਾਂ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਦਖਲ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਥਾਣੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹਿਆ ਜਿਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ, ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿਚਲੇ ਦੋਸ਼ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਥੇ ਦੇ ਆਗੂ ਸੰਤ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਲੰਟੀਅਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਅਨੁਵਾਹ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 46 ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਗ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ: -

- "46. (1) ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਛੂਹੇਗਾ ਜਾਂ ਸੀਮਤ ਕਰੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬਚਨ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ।
- (2) ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਾਧਨ ਵਰਤ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- (3) ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੌਤ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਛੂਹੇਗਾ ਜਾਂ ਸੀਮਤ ਕਰੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬਚਨ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਾਧਨ ਵਰਤ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੌਤ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਰਿਜ਼ਰਵ ਪੌਡੈਂਟਸ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਪੈਰੇ 9 ਅਤੇ 10 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਪੈਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਥੇ ਨੇ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 129 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ। ਮੈਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਪੈਰੇ 9 ਅਤੇ 10 ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਭੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੈਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਥੇ ਦੇ ਲੋਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ

ਨਹੀਂ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਮੈਜਿਸਟਰ ਜੱਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬਚਾਅ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਾਜ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਮੈਜਿਸਟਰ (1) ਵਿੱਚ, ਇਹ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ: -

“ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕੀ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।

(7) ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਨੰਦਾ ਨੇ ਗਿਆਨੀ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ (2) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਅਥਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ: -

“ਜੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਐਸ. 197 ਜਾਂ ਐਸ. 132 ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਤਾਂ ਸੀ.ਆਰ. ਪੀਸੀ, ਫਿਰ ਕੋਰਟ

- (1) ਏਆਈਆਰ 1964 ਐਸਸੀ 269.
- (2) ਏਆਈਆਰ 1965 ਪੀ.ਬੀ. 192.

ਸਿਰਫ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਡਿਸਚਾਰਜ ਜਾਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਸਗੋਂ ਇਹ ਅਥਾਰਟੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੁਖਰਾਜ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਵਿਚ । ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, (3), ਇਹ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ: -

“ਸਿਰਫ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਐਕਟ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਕੇਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਨਿਆਇਕ ਜਾਂਚ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਲਈ ਪੜਾਅ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਨੰਦਾ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਅਧੀਨ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਸਟਿਸ ਆਰ.ਐਸ. ਨਰੂਲਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਿਰਫ ਤੱਥ ਖੋਜਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਰਿਪੋਰਟ ਸਿਰਫ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੀ.ਵੀ. ਜਗਨਨਾਥ ਰਾਓ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (4) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

Karaim Singh v. Hardayal Singh and others i(A. S. Bains, J.)

“ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਮ ਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਜਾਂਚ, ਇਸ ਲਈ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਹੜੱਪਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਹੈ।”

(3) 1973 ਕਰੋੜ ਅਪੀਲ ਰਿਪੋਰਟਰ 377

(4) ਏਆਈਆਰ 1965 ਐਸਸੀ 215.

(8) ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਵਾਲਾ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾਂਹ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਰੂਪਨਗਰ ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਐਨ.ਕੇ.ਐਸ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਲਜ਼ੇਬਾ

ਐਸ.ਐਸ.ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਸੀ.ਜੇ. ਅਤੇ ਆਈ. ਐਸ. ਟਿਵਾਣਾ, ਜੇ.

ਰੋਸ਼ਨ ਲਾਲ ਸਿੰਗਲਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ ਅਤੇ ਹੋਰ, -
ਉੱਤਰਦਾਤਾ।

1979 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 2417

9 ਅਗਸਤ 1979 ਈ.

ਪੰਜਾਬ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ (1911 ਦਾ III)- ਸੈਕਸ਼ਨ 12-ਏ, 12-ਬੀ, 12-ਸੀ, 12-ਡੀ ਅਤੇ 12-ਈ-ਪੰਜਾਬ ਮਿਊਂਸਪਲ ਚੋਣ ਨਿਯਮ, 1952- ਨਿਯਮ 5- ਸਹਿ-ਵਿਕਲਪ ਲਈ ਨਿਯਮ 5 ਅਧੀਨ ਪਹਿਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾਈ ਗਈ। ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ - ਬਿਨਾਂ ਸਹਿ-ਵਿਕਲਪ ਦੇ ਮੀਟਿੰਗ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ - ਮੁਲਤਵੀ ਮੀਟਿੰਗ - ਕੀ ਸਹਿ-ਵਿਕਲਪ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਿਸੇ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਮਨਾਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਪੰਜਾਬ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ, 1911 ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਮਿਊਂਸਪਲ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਰੂਲਜ਼, 1952 ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਐਕਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਨਿਯਮ 5 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੁਲਾਈ ਗਈ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਲਤਵੀ ਜਾਂ ਮੁਲਤਵੀ ਮੀਟਿੰਗ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜੇ ਪਹਿਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਜਾਂ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਅਸਲ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇਗੀ। ਇੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ-ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਟਾਈਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮੁਲਤਵੀ ਜਾਂ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਅਰਥ ਹੀ ਅਣਗੌਲਿਆ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮੁਲਤਵੀ ਜਾਂ ਮੁਲਤਵੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਦੂਜੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ, ਜਦੋਂ